

zvočna galerija

KAMENICA

Grad Štanjel, gornji palacij

razstava

Sculptor, MA

mag. Alenka Vidrgar, akad. kip.

ZVEN KAMNA

Sound of Stone

Galerija je odprta ob vodenih ogledih.

KOMENSKI
KRAS

ZVEN KAMNA

je glasbeno kiparski projekt, ki je nastal v sodelovanju Slovenskega tolkalnega projekta in Alenke Vidrgar.

Kamen ni samo estetski oz. vizualni element, niti ni samo izvor zvoka; je vizualno zvočna sinergija, saj se pri projektu povezujeta kiparstvo in glasbena umetnost ter odpirata nove poti na področju likovne umetnosti in glasbe.

Kiparka in tolkalci so raziskovali in veliko časa preživeli v kamnolomih in ateljeju ter iskali zvok kamna. Izsledki so navdušujoči. ZVEN KAMNA je inovativen projekt ter odraža medsebojno dopolnjevanje glasbene in kiparske umetnosti. Hkrati je interakcijski; ob skulpturah so na voljo udarjalke, da lahko obiskovalci sami ustvarjajo in SLIŠIJO KAMEN.

Projekt je nadaljevanje projekta ZVENEČE SKULPTURE (2016), ki je nastal s skladateljem Pavletom Mihelčičem in kiparkama Alenko Vidrgar, Dragico Čadež ter Boštjanom Lapajnetom.

Za projekt ZVEN KAMNA je skladatelj Tilen Slakan napisal skladbo PREBUJANJA.

ALENKA VIDRGAR

Akadska kiparka magistra umetnosti Alenka Vidrgar se je rodila leta 1958 v Ljubljani. Študirala je na Pedagoški akademiji in Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je leta 1985 zaključila magistrski študij pri profesorjih Slavku Tihcu, Dragu Tršarju in dr. Tomažu Brejcu.

Med študijem kiparstva, keramike, grafike in vizualnih komunikacij je raziskovala tudi medij fotografije. Po diplomi je med leti 1985 – 1989 poučevala na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo. Od leta 1989 je samozaposlena v kulturi in za JSKD že dvajset let vodi letne kiparske delavnice v kamnolomu Lesno Brdo. Doma in v tujini je postavila več javnih kiparskih del. Njena dela so v zbirki Junij, ki jo hrani Arhitekturni muzej v Ljubljani, v zbirki Kabineta slovenske fotografije v Kranju in v zbirki Moderne galerije v Ljubljani.

Za svoje delo je prejela številna priznanja in nagrade, med drugim leta 2017 nagrado za dosežke na področju kiparstva in umetniških del v javnem prostoru.

POGOVORI S KAMNOM

Kiparski svet Alenke Vidrgar ni svet mirujočih in neslišnih stvari, predmetov in snovi. Ujet v negibne gmote in pod njihove povrhnjice bi namreč že zdavnaj počil. Je predvsem svet iskanja svobode in življenja, še zlasti tam, kjer se na prvi pogled zdi, da ga ni.

Vse od prazgodovine so človeške roke stoletja iskale načine, kako iz »mrtvega« monolitnega kosa gmote ustvariti nekaj »živega«, bodisi funkcionalnega bodisi izpovednega; podobe, kipe, ki bi bili projekcija realnosti. Vse dokler ni nekaterim kiparjem v 20. stoletju uspelo prebiti meje negibnega in razširiti polja skulpture v območje novih idej, podob, konceptov, medijev.

Danes obstaja mnogo ustvarjalcev, ki prek teh meja niso posegli in so ostali zavezani tradiciji, mnogim pa so bile izziv in so se znašli na presečišču različnih praks, ki jih ponuja nov čas.

Alenka Vidrgar je zavzela svojstven položaj – njeno kiparstvo stoji v razkoraku med enim in drugim polom. Po eni strani se njeno delo spogleduje s preteklostjo, starodavnimi principi, arhetipi, vzorci, po drugi strani pa je vpeto v neposredno sedanost, realnost v trenutek tukaj in zdaj. Uporablja najbolj prvinske in tradicionalne metode in material, se z njim pogovarja prek dotika in hkrati uresničuje sodoben kiparski koncept, kjer skulptura prehaja iz objekta v prostorsko postavitvev, postaja ideja, proces.

Avtorica se že desetletja posveča pojmom, kot so materija, bivanje, narava, človek. In kamen je bil skorajda naravna izbira medija za uresničevanje teh idej v njenih zvenečih skulpturah. Te v sebi enakovredno združujejo tako vizualne kot tudi taktilne, gibljive in zvočne komponente. Med seboj se prepletajo in vplivajo druga na drugo v tolikšni meri, da se njihove posamezne primarne govornice stapljajo v en sam univerzalni jezik. Ta nam tako na dobesedni kot na simbolni ravni pripoveduje zgodbe, ki jih nosi v sebi kamen. Dostopno je le najbolj potrpežljivim umetnikom, ki so sposobni toliko časa obdelovati kamen, z njim govoriti, da njegovo zgodbo lahko končno osvobodijo materialnosti. Vidrgarjevi je uspelo sprostiti v zrak, v današnji prostor in čas prav to njegovo davno preteklost. Osvoboditi njegov spomin in glas. Da vse to lahko deli z nami, pa je potreben tudi naš dotik njenih skulptur. Šele ta namreč sproži komaj zaznavno, a intenzivno vibriranje materiala in izjemne zvoke.

Njena dela torej ustvarjajo specifično zvenečo in gibajočo se mentalno pokrajino, ki reflektira preteklost in sedanost ter številne notranje in zunanje impulze; tako tiste, ki izhajajo iz kiparkinega miselnega sveta, kot tiste, povezane s samo kamnito materijo, in ne nazadnje tudi tiste, ki jih ustvarja okolje okrog te pokrajine in iz nas, ki se jih dotikamo. Zbujajo številne asociacije, predvsem pa širijo naše razumevanje okolja, ki nas obdaja.

Franci Krevh

KAMNOM NA POT

Litofoni (grško lithos – kamen) so glasbila, ki temeljijo na kamnitih ploščah. So prosto nihajoče uglasene oblike iz kamna, ki so razporejene po tonskem zaporedju, nanje pa lahko igramo melodično linijo. Samostojna skulptura iz kamna, iz katere lahko izvabljammo zvok, ni litofon, ampak govorimo o zvočni skulpturi. Prav tako ni litofon kamen, ki ima več neopredeljenih tonskih višin, za katere niso značilne sestavljene melodije.

NEKOČ IN ...

Kamna navadno ne dojemamo kot materiala za izdelavo glasbila, vendar je povsem možno, da je bil prvi. Z gotovostjo lahko govorimo, da je zvok izdelave in uporabe kamnitega orodja ter orožja prebudil človekovo zavedanje o ritmu. Zagotovo določene kamenine zvenijo lepše, prijetneje, dlje kot druge, vendar strokovnjaki arheo-muzikologi utemeljeno domnevajo, da so po kameninah udarjali tudi zaradi ustvarjanja zvoka: za komunikacijo, obredno vlogo ali pa je bila primarna tudi glasbena vloga. Mogoče je govoriti tudi o sočasni večnamenskosti.

Poleg zvenenja nekaterih kamnov lahko pri nekaterih definiramo tudi določljivo in jasno tonsko višino. Lahko jih sestavimo oziroma razporedimo in nanje igramo melodijo – to so litofoni. Takšne sete kamnov so arheologi našli v Vietnamu, kjer izum kljub časovni umestitvi v obdobje 2000 let pr. n. št. še vedno uporabljajo v obredne namene. Podobni seti kamnov se pojavijo tudi na drugih koncih sveta Daljni vzhod, Kitajska, itd.).

V 19. stoletju je vzbrstelo zanimanje za litofone v Angliji. Kar nekaj posameznikov je izdelalo uglasene litofone v obliki ksilofonov in jih uspešno predstavljalo širši publiki (Rock Harmonicom, Till Family Rock Band).

... DANES!

Danes glasbenike, skladatelje in ljubitelje zvoka kamen močno privlači; priča smo različnim, največkrat unikatnim projektom, ki kamen uporabljajo kot glasbilo, kot zvočno sprostitev, dopolnilno zdravljenje, velikokrat pa gre samo za zvočne skulpture, ki vrednost črpajo predvsem iz vizualne percepcije.

Producent projekta: Društvo Slovenski tolkalni projekt

Koncept: Alenka Vidrgar, Franci Krevh

Akustika kamnitih skulptur: Matevž Bajde, Alenka Vidrgar, Franci Krevh

fotografija: Luka Karlin in Živa Hrovat (DVISION)

www.stop-projekt.com

www.facebook.com/slovenskitolkalniProjekt